

Київський університет імені Бориса Грінченка

Історико-філософський факультет

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 30 » 07 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософські студії: Етика

для студентів

спеціальності 052 «Політологія»

освітнього рівня перший (бакалаврський)

освітньої програми 052.00.01 «Політологія»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02139554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Прод. № 2678/20
Мещеряк
(підпис) (прізвище, ініціали)
« 20 » 2020 р.

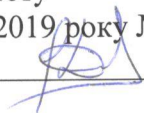
Київ – 2020

Розробники: Хрипко Світлана Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі: Хрипко Світлана Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії Історико-філософського факультету

Протокол від 15 січня 2019 року № 6

Завідувач кафедри д.філос.н., проф. Додонов Р.О.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми _____

_____._____.20__ р.

Гарант освітньої (професійної/наукової програми)

 Панасюк Л.В.

Робочу програму перевірено

_____._____.20__ р.

Заступник декана

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. (Додонов Р.О.), «21» січня 2020 р., протокол № 6

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Нормативна	-
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60	
Курс	1	-
Семестр	2	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	-
Аудиторні	28	-
Модульний контроль	4	-
Семестровий контроль	15	-
Самостійна робота	13	-
Форма семестрового контролю	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення студентів-політологів з об'єктом, предметом, структурою, категоріальним апаратом етики, історичним розвитком етичної думки, з питаннями розвитку теоретичної та прикладної етики, а також зі специфікою застосування результатів вивчення етики у духовно-практичній діяльності; акцентуація аксіологічного виміру мистецтва управління (чим і є політика) а формування у студентів морально-етичних цінностей як основи їхньої духовності.

Дисципліна спрямована на формування таких фахових (професійних) програмних компетентностей освітньої програми підготовки:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність до аналізу, синтезу й узагальнення інформації; властивість сприймати ситуацію глобально, знаходити причини і альтернативи; здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти в інформаційних даних та концептах хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації; прагнення до оптимальних рішень та ясності умовиводів (ЗК-01).

Здатність спілкуватися англійською мовою або іншою іноземною мовою. Уміння читати фахову літературу англійською або іншою іноземною мовою; здатність робити письмові переклади з іноземної та на іноземну мову документів широкої політичної тематики (ЗК-04).

Навички в організаційній діяльності. Спроможність професійно виконувати політико-організаційні, експертні, дорадчі та консультаційні функції на національному та міжнародному

ринку праці; здатність до планування, організації та управління своєю професійною діяльністю і роботою різних колективів (ФК-06).

3. Результати навчання за дисципліною

- Знання на відповідному рівні загальну природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи основні віхи розвитку уявлень про політику та її сучасні інтерпретації (ПРН-02-з).
- Застосовувати критичне мислення, раціональну аргументацію, аналіз та синтез у сфері державної/публічної/практичної політики (ПРН-01-у).
- Використовувати сучасні політологічні теорії, концепти та методи для аналізу політики на місцевому, національному та міжнародному рівні (ПРН-04-у).
- Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням якісних і кількісних методів та інструментарію прикладного аналізу. Уміння проводити порівняльні дослідження та робити висновки стосовно природи і причин подібностей і відмінностей у структурі й функціонуванні політичних систем у різних країнах (ПРН-05-у).
- Здатність ефективно застосовувати загально-гуманітарні та політологічні знання в різних сферах життєдіяльності (ПРН-02-с).
- Працювати у професійних колективах, державних і недержавних організаціях (ПРН-05-с).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I Етика як філософська наука							
Тема 1. Естетика як філософська наука	6	2	2	-	-	-	2
Тема 2. Історія етичної думки	6	2	2	-	-	-	2
Тема 3. Мораль як соціальне явище	6	2	2	-	-	-	2
Тема 4. Категорія етики та структура моральної свідомості	6	2	2	-	-	-	2
Тема 5. Спілкування в моральному вимірі				-	-	-	
Модульний контроль	2						
Разом	26	8	8	-	-	-	8

Змістовий модуль II							
Етика як прикладна наука							
Тема 6. Прикладна етика та її основні підрозділи	6	2	2	-	-	-	2
Тема 7. Етикет та ділове спілкування	7	2	2	-	-	-	3
Тема 8. Професійна етика. Особливості педагогічної етики	4	2	2	-	-	-	
Модульний контроль	2						
Разом	19	6	6	-	-	-	5
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60	14	14	-	-	-	13

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I **ЕТИКА ЯК ФІЛОСОФСЬКА НАУКА**

Тема 1. Вступ. Етика як філософська наука. Предмет і завдання етики

Походження термінів «етика», «мораль», «моральність». Виникнення етики в системі філософського знання. Історична мінливість предмету етики. Мораль і етика: особливості взаємозв'язку. Вплив етики на формування та розвиток моральності.

Структура етики як науки: історія етичних вчень та історія моральності, теорія моралі, нормативна етика, прикладна етика. Прикладна та професійна етики. Взаємозв'язок та відмінності.

Завдання науки етики. Основні завдання етики в емпіричній, теоретичній та прикладній галузях. Етика і моральне виховання. Етика і політика – дуалізм природу взаємоформування.

Тема 2. Історія етичної думки.

Принципи систематизації етичних вчень:

а) за джерелами походження моралі (виокремлюють натуралістичні, соціологічні, “антропологічні”, супранатуралістичні етичні теорії);

б) за змістом морального ідеалу (гедоністичні, евдемоністичні, утилітаристські, або прагматичні, перфекціоністські, “гуманістичні” етичні вчення).

Принцип періодизації етики: відповідність культурно-історичним епохам. Найважливіші моральні вчення в культурах Стародавнього Сходу. Етичні вчення Давньої Індії. Моральний зміст Вед. Моральна програма Будди. Етичні ідеї конфуціанства.

Раціонально-логічне обґрунтування етичних проблем у грецькій філософській традиції (Демокрит, софісти, Сократ, Платон, Аристотель). Етичні вчення епохи занепаду рабовласницького суспільства (Епікур, стоїцизм, скептицизм).

Етика середньовіччя. Християнське світобачення і проблеми етики. (Патристика - Тертуліан, Августин, Боецій; схоластика – Абеляр, Фома Аквінський; пізнь середньовіччя – Майстер Екхарт, етичний дуалізм народно-еретичних рухів).

Етика Нового часу: відправні точки та корінні проблеми (Дж. Бруно). Скептицизм як докорінна переорієнтація етичної теорії (М. Монтень). Розум як джерело суверенності морального суб'єкта (Декарт, Спіноза, Гоббс).

Натуралістичний та пантеїстичний евідемонізм (Локк, Юм, Шейфсбері, Руссо).
Етичні системи класичної німецької філософії (Кант, Гегель, Фейєрбах).
Великі “песимісти” (А. Шопенгауєр, Ф. Ніцше).
Етика російської релігійної філософії другої половини ХІХ – початку ХХ ст.)
та її місце у світовій духовній культурі (В. Соловйов, М. Бердяєв)
Проблеми моралі у філософії в Україні другої половини ХІХ – поч. ХХ ст.
(П.Юркевич, С.Гогоцький, М.Грот, М. Олесницький).
Провідні ідеї в етиці ХХ ст. (Л.Толстой, А. Швейцер).

Тема 3: Мораль як соціальне явище. Походження та історичний розвиток моралі.

Сутність та походження моралі. Концепції походження моралі: натуралістичні (соціал-дарвінізм, еволюціонізм,); соціологічні (Т. Гоббс, Дж. С. Міль, марксизм, М. Вебер, Е. Дюркгейм, Ф. Ніцше, З. Фрейд), “ антропологічні” (Демокрит, Кіренаїки, Аристотель, Ж.-П.Сартр, Е. Фромм); супранатуралістичні (Платон, Августин, Фома Аквінський, релігійно-філософська традиція в Росії та Україні, П. Тейяр де Шарден).

Первісні форми регулювання людської поведінки. Зародження моралі у первісному суспільстві. Формування морального ставлення людини до інших через звичаї і нрави. Міф і ритуал як спосіб практичного утвердження моральних критеріїв та оцінок. Розпад родового та становлення класового суспільства як умови виокремлення моралі.

Мораль та інституційна регуляція. Специфіка моральної регуляції людських взаємин. Мораль і право.

Мораль як духовно-практичні відношення. Моральна свідомість і моральна практика. Специфіка моральної свідомості. Основні елементи моральної свідомості: моральні почуття, норми, принципи, поняття, ідеали, моральна воля. Взаємозв'язок моральної свідомості, діяльності, відносин. Основні функції моралі: ціннісно-нормативна, регулятивна, комунікативна, світоглядна, виховна. Властивості моралі як специфічної форми суспільних відносин. Мораль у системі соціальних цінностей. Гуманістичний зміст моралі.

Тема 4. Категорії етики та структура моральної свідомості.

Добро і зло як висхідні поняття моральної свідомості і категорії етичної науки. Зв'язок ідей морального добра з категорією блага. Історичні типи осмислення морального добра. Зміст категорії морального зла. Основні різновиди уявлень про зло в історії світової культури. Соціальне і моральне зло. Зло як відсутність добра. Проблема субстанційності зла.

Справедливість як етична основа суспільної комунікації та моральнісна санкція суспільного співжиття. Аристотель про зрівнюючу (ретрибутивну) та розподільчу (дистрибутивну) справедливість.

Проблема життя та смерті в контексті етико-історичних досліджень. Роль смисложиттєвих шукань у становленні людської особистості. Типові концепції обґрунтування сенсу життя (егоїзм, альтруїзм, конформізм, самоствердження і самопожертвування).

Життя і смерть як головні виміри людського буття. Ставлення до смерті як моральна проблема.

Обов'язок і совість як відбиття імперативності моральних цінностей. Поняття обов'язку, його об'єктивні й суб'єктивні сторони. Види обов'язку.

Честь і гідність. Історичний зміст категорій «честь» і «гідність». Значення міри у прояві честі й гідності. Морально-психологічний аспект честі (адекватність самооцінки). Актуалізація проблеми гідності в сучасних умовах утвердження демократії в Україні.

Поняття честі та гідності як проекція моральної цінності особи.

Етичний статус категорій «сєнс життя» і «щастя». Концепції сенсу життя і щастя. Сенс життя як фундаментальна особливість людського існування. Щастя та шляхи його осмислення в етиці. Зв'язок щастя і сенсу життя з професійною діяльністю (самореалізація, відчуття власної значущості, самооцінка тощо).

Тема 5. Спілкування в моральному вимірі

Товаришування, приятелювання, дружба. Феномен дружки в історико-культурних вимірах. Специфіка товариства в різних формах людської діяльності.

Поняття “сім'я” і “шлюб”. Історичні форми сім'ї та шлюбу: проміскуїтет, груповий шлюб, парний шлюб і парна сім'я, моногамний шлюб і моногамна сім'я. Авторитарні, демократичні та егалітарні принципи побудови взаємин у сім'ї. Сучасні тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин. Криза інституту сім'ї у сучасному світі. Етичний зміст проблеми сексуальних меншин.

Кохання і сім'я. Кохання як морально-змістовна форма статевих відносин. Функції сім'ї: економічна, репродуктивна, комунікативна, культурно-виховна.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ЕТИКА ЯК ПРИКЛАДНА НАУКА

Тема 6. Прикладна етика як моральна культура і дослідницька програма

Прикладна етика – форма раціонально впорядкованого морального життя. Диверсифікованість морально-прикладної практики. «Відкриті» проблеми моралі. Прикладна етика як дослідницька програма. Виникнення і розвиток прикладної етики як області знання. Різні підходи до розуміння прикладної етики. Новий тип співвідношення моральної теорії і практики. Структура прикладної етики.

Види прикладної етики: **етика громадянськості (мораль і політика)**, екологічна етика, біоетика. Морально-етичні проблеми радіаційної і екологічної медицини. Етичні проблеми наркоманії та інтернет-залежності. Етика епохи ВІЛ і постчорнобильського синдрому.

Тема 7. Етикет та ділове спілкування

Ділове спілкування як специфічна форма контактів і взаємодії людей, які представляють свої організації. Ділове спілкування та його особливості: офіційність, спрямованість на встановлення контактів та прийняття взаємоприйняттого рішення.

Стратегія і тактика ділового спілкування. Фази ділового спілкування. Ділове спілкування та його відповідність загальноновизнаним та загальноприйнятим правилам. Поняття етикету. Діловий етикет в історичній ретроспективі та сучасних вимогах. Абетка спілкування : знайомство, вітання, звернення, прощання.

Політичний етикет.

Поняття вербального спілкування. Мова як провідний спосіб передачі

інформації. Монологічна та діалогічна вербальна комунікація. Основні вимоги усного мовлення. Вміння говорити – шлях до успіху ділової людини. Майстерність публічного мовлення. Культура та техніка мовлення. Виступи та бесіди.

Вміння слухати як неодмінна складова частина спілкування ділових людей. Слухання як активний процес. Умови ефективного слухання.

Невербальні канали спілкування та їх класифікація. Роль невербальних каналів спілкування у передачі інформації. Невербальні сигнали як індикатор індивідуальних соціально-психологічних характеристик особистості. Інтонаційні невербальні засоби: темп мовлення, тембр голосу, правила їх використання.

Імідж ділової людини. Моральні засади іміджу ділової людини. Манери. Мімічна “партитура” образу ділової людини. Специфіка ділових відносин у колективі. Основні засади спілкування у професійній групі. Поняття службової етики. Роль керівника та підлеглих.

Особливості управлінської діяльності керівника колективу. Основні функції керівника в діяльності колективу. Стиль керівництва: авторитарний та демократичний.

Форми ділового спілкування: виступ, нарада, прес-конференція, переговори; телефонна розмова; ділове листування, візитна картка. Основні вимоги ділового етикету щодо форм ділового спілкування. Особливості ділового спілкування працівників туристичної сфери та готельного господарства.

Класифікація труднощів ділового спілкування: інтелектуальні, мотиваційні, моральні, емоційні. Поняття та класифікація конфліктів у сфері ділового спілкування. Структура конфлікту. Динаміка конфліктів. Роль конфлікту у діловому спілкуванні. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту. Шляхи вирішення конфліктних ситуацій.

Тема 8. Професійна етика. Особливості педагогічної етики

Професійна етика як спосіб регуляції поведінки в конкретних видах професійної діяльності. Загальні принципи професійної етики: професійна солідарність і корпоративність, професійний обов'язок та особлива форма відповідальності. Професійні деонтології.

Принципи і норми професійних етики. Моральні компетенції педагога. Педагогічна етика. Специфіка педагогічної діяльності і моральні основи ставлення педагога до своєї праці. Предмет педагогічної діяльності і проблема відповідальності вчителя. Поліфункціональний характер педагогічної діяльності і проблема конкурентоздатності педагога. Соціальні задачі збереження і передачі знань та небезпечність особистого консерватизму педагога. Творчість у педагогічній діяльності, артистизм, гнучкість мислення і поведінки вчителя. Відповідність педагога вимогам сучасної школи і необхідність постійного вдосконалення. Етика відносин у системі «педагог-учень». Принципи гуманізму і демократизму як моральні засади відносин у системі «педагог-учень». Кореляція дій педагога відповідно до очікувань і думок учнів. Неприпустимість приниження гідності учнів.. Орієнтація педагога на позитивні емоції у спілкуванні з учнями.

Етика стосунків у системі «педагог-педагог». Об'єктивні фактори: труднощі і протиріччя в оцінці педагогічної діяльності: проблема «нерівності» у педагогічному колективі; проблема педагогічного авторитету і майстерності; проблема критики; різниця в рівні загальної і професійної культури, в поглядах і переконаннях. Штампи і стереотипи в поведінці вчителя. Суб'єктивні фактори, що впливають на

морально-психологічний клімат в педагогічному колективі: загострена потреба педагога в авторитеті і “професійні захворювання”: амбіциозність, категоричність, підозрілість, образливість; у педагогічній діяльності. Необхідність толерантності, тактовності, прагнення до взаєморозуміння у педагогічному колективі; недопущення і подолання в собі , зарозумілості, самовпевненості , максималізму і безкомпромісності.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль...	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекції	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	-	-	-	-
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30
Робота на практичному занятті	10	-	-	-	-
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ	30	-	-	-	-
Разом		-	113	-	86
Максимальна кількість балів: 199					
Розрахунок коефіцієнта: $100/199 = 0,502$					

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;

- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;

- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

№	Назва теми	Кількість годин	Бали
1	Вступ. Етика як філософська наука. Предмет і завдання етики	6	5
2	Історія етичної думки	6	5
3	Мораль як соціальне явище. Походження та історичний розвиток моралі.	6	5
4	Категорії етики та структура моральної свідомості.	6	5
5	Спілкування в моральному вимірі	6	5
6	Прикладна етика	10	15
	Разом	40	40

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Завдання для модульного контролю пропонується у тестовому вигляді, включає 25 питань з можливими варіантами відповідей. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік. *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;
- виконання тестових завдань.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Поняття етики, моралі та моральності. Політична складова даних понять.
2. Етика як "практична філософія", наука про закономірності розвитку і функціонування моралі.
3. Політичний чинник в просторі сучасних проблем етики.
4. Проблеми біоетики.
5. Екологічна етика та перспективи людства.
6. Етичний вимір інформаційних технологій.
7. Взаємозв'язок етики з іншими науками.
8. Етичні вчення стародавнього Сходу.
9. Етика античності.
10. Етична свідомість епохи Середньовіччя та Відродження.
11. Етична думка Нового часу.
12. Ірраціоналістичні етико-філософські системи.
13. Етична думка початку ХХІ ст.: нові ідеї.
14. Науково-раціоналістичний напрямок в етиці ХХ ст..
15. Релігійний напрямок в етиці ХХ ст..
16. Етика екзистенціалізму.
17. Етика прагматизму.
18. Етика психоаналізу.
19. Світоглядні засади побудови етичної думки киеворуської доби.
20. Етична спадщина Володимира Мономаха.
21. Внесок учених Києво-Могилянської академії у розвиток вітчизняної етичної думки.
22. І.Копинський про феномен добра та засоби його пізнання.

23. Сутність концепції „спорідненої праці" й інтерпретації людського щастя Г.Сковородою.
24. Сутність морального добра.
25. Концепція походження зла у світі та засоби протидії йому.
26. Діалектика взаємодії добра і зла.
27. Ставлення до понять „чистої" та „нечистої" совісті.
28. Сутність щастя і сенсу людського буття.
29. Проблема добра і зла в романі М.Булгакова „Майстер і Маргарита".
30. Сутність моральної свободи.
31. Моральна відповідальність особи.
32. Феномен морального вибору.
33. Співвідношення моральної мети та засобів її досягнення.
34. Поняття спілкування, його місце у формуванні та розвитку моральної особи.
35. Толерантність, повага та співчуття.
36. Товаришування, дружба, любов як феномени людського спілкування.
37. Етикет - практична естетика людської поведінки.
38. Поняття професійної моралі і етики.
39. Сучасна корпоративна етика.
40. Педагогічна етика: принципи побудови, основні категорії, специфіка функціонування.
41. Етичний кодекс вчителя.
42. Моральний авторитет вчителя
43. Сутність, історія та концепції морального прогресу.
44. Основні риси прогресу.
45. Критерії морального прогресу.
46. Подальший моральний поступ людства у контексті соціокультурних прогнозів.
47. Етика і політика – як проблема мистецтва управління

6.6 Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські – 14 год.,
самостійна робота – 13 год. модульний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II		
Назва Модуля	Етика як філософська наука					Етика як прикладна наука		
Кількість балів за модуль	113 балів					86 балів		
№ лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми Лекцій	Етика як філософська наука	Історія етичної думки	Мораль як соціальне явище	Категорії етики та структура моральної свідомості	Спілкування в моральному вимірі	Прикладна етика та її основні підрозділи	Етикет та ділове спілкування	Професійна етика. Особливості педагогічної етики
Бали за відв. Лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1
Теми семінарських Занять	Етика як філософська наука	Категорії етики та структура моральної свідомості		Спілкування в моральному вимірі		Практична етика та її основні підрозділи	Етикет та ділове спілкування	Професійна етика. Особливості педагогічної етики
Бали за відв. семінар. зан.	1	1		1		1	1	1
Бали за семін. зан.	10	10		10		10	10	10
Бали за сам. Роботу	5	5	5	5	5	15		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)					Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова)

1. Малахов В. Етика. Курс лекцій.-К.,2006.
2. Тофтун М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: «Академія», 2005. – 416 с
3. Юрій М. Етика: Підручник. – К: Дакор, 2006. – 320 с.
4. Етика: Навчальний посібник /В.О. Лозовий, М.І. Панов, О.А. Стасевська.- К.,2002.
5. Зеленкова И.Л., Беляева Е.В. Этика: Учебное пособие и практикум.- Минск., 2000.
6. Золотухина - Аболина Е.В. Этика. Учебник для вузов.- Ростов н/Дону.-1998.
7. Мовчан В.С. Історія і теорія етики. Курс лекцій: Навчальний посібник.- Дрогобич, 2003
8. Степаненко В.Ф. Етика в проблемах і аналітичних задачах: Навчальний посібник.- К.,1998.
9. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика.-М.,1998..
10. Этика. Учебник. / Под редакцией А.А. Гусейнова, Е.Л Дубко.- М.,1999.
11. Этика. Энциклопедический словарь / под ред. А.А. Гусейнова .- М.,2001.
12. Этика: Словарь афоризмов и изречений.- М.,1995.
13. Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник.- К.,1999

Додаткова

1. Апресян Р.Г. Добро и польза // Этическая мысль: Научно публицистические чтения.- М.,1991.
2. Апресян Р.Г. Постигание добра. – М., 1986.
3. Арьес Ф. Человек перед лицом смерти.-М.,1992.
4. Байбурин А.К., Топорков А.Л. У истоков этикета. – Л., 1990.
5. Бакштановский В.И., Согмонов Ю.В. Прикладная этика: опыт университетского словаря. Учебное пособие.- Тюмень, 2001.
6. Бербешкина З.А. Совесть как этическая категория.- М.,1986.
7. Биоэтика: принципы, правила, проблемы.- М.,1998.
8. Гусейнов А.А. Возможно ли моральное обоснование насилия ? // Вопросы философии .- 2004.-№3.
9. Гусейнов А.А. Золотое правило нравственности.-М.,1988.
- 10.Гусейнов А.А. Об идее абсолютной морали // Вопросы философии.- 2003.-№3.
- 11.Гусейнов А.А., Ирритц Г. Краткая история этики.-М.,1987.
- 12.Домострой.-М.,1990.
- 13.Дробницкий О.Г. Моральная философия: Избранные труды.-М., 2001
- 14.Дробницкий О.Г. Понятие морали: Историко-критический очерк.- М.,1974
- 15.Дробницкий О.Г. Проблемы нравственности.- М.,1977.
- 16.Зеленкова И.Л. Проблема смысла жизни: опыт историко-этического исследования. – Минск, 1988.
- 17.Зыбковец В.Ф. Происхождение нравственности.- М.,1974.
- 18.Иванов В.Г. История этики древнего мира.- Л.,1980.
- 19.Иванов В.Г. История этики средних веков.-Л.,1984.

- 20.Каган Л.Н. Зло.- Екатеринбург, 1992.
- 21.Карнеги Д. Как завоевывать друзей и как оказывать влияние на людей.- Минск.,1990.
- 22.Кириллина Т.Ю. Совесть и ее роль в нравственном развитии личности. – М.,2001.
- 23.Козловский В.В., Федотова В.Г. В поисках социальной гармонии (социальная справедливость и социальная ответственность). – Свердловск, 1990.
- 24.Кон И.С. Дружба. Этико- психологический очерк.-М.,1991.
- 25.Малахов В.А. « Наука расставанья...».- М.,1992.
- 26.Малахов В.А. Стыд (философско-этический очерк).-М.,1989.
- 27.Милтс А.А. Совесть. Мыслители разных эпох о совести // Этическая мысль: Научно- публицистические чтения.- М.,1990.
- 28.Мир и Эрос: Антология философских текстов о любви.- М.,1991. Макиавелли Н.Государь.- М.,1990.
- 29.Монтень М. Опыты: В 2- т., 3-х кн.-М.,1997.
- 30.Моральное сознание: элементы, формы, особенности. – М., 1974.
- 31.Ненасилие: философия, этика и политика.- М.,1993.
- 32.Оссовская М. Рыцарь и буржуа: Исследования по истории морали.-М.,1987.
- 33.Поттер В.Р. Биоэтика: мост в будущее.- К.,2002.
- 34.Проценко О.П. Етикет в просторі практичної філософії. – Харків, 2002.
- 35.Психология професійної діяльності і спілкування.- К.,1997.
- 36.Размышления и афоризмы французских моралистов XVI-XVIII веков.- М.,1987.
- 37.Райх В. Сексуальная революция.- СПб.,-М.,1997.
- 38.Рассел Б. Брак и мораль.- М.,2004.
- 39.Ролз Д. Теория справедливости.-К.,2001.
- 40.Рюриков Ю.Б. Самое утреннее из чувств: Культура любви.- К.,1985.
- 41.Рязанцев С. Танатология – наука о смерти.- СПб.,1994.
- 42.Скрипник А.П. Моральное зло в истории этики и культуры.-М.,1992.
- 43.Согомонов Ю.В. Добро и польза.-М.,1965.
- 44.Сопер П. Основы искусства речи.- М.,1992.
- 45.Социальная сущность и функции нравственности. – М., 1975.
- 46.Социально-правовые аспекты клонирования человека / Н.Н. Киселев, Т.Р. Короткий, А.Н. Кравченко.-О.,2001.
- 47.Структура морали /Под ред. Л.М. Архангельского. – Свердловск, 1970.
- 48.Татаркевич В. О счастье и совершенстве человека.-М.,1981.
- 49.Титаренко А.И. Структуры нравственного сознания: опыт этико-философского исследования. – М., 1974.
- 50.Трубников Н.Н. О смысле жизни и смерти.- М., 1996.
- 51.Философия и этика. Беседа с А.А. Гусейновым // Вопросы философии.-2003.- №12.
- 52.Фишер Р. Подготовка к переговорам.- М.,1996.
- 53.Холопова Т.И., Лебедева М.М. Протокол и этикет для деловых людей.- М.,1996.
- 54.Шеломенцев В.М. Етикет і сучасна культура спілкування. – К., 2003.

- 55.Шепель В.М. Настольная книга бизнесмена и менеджера.- М.,1992.
56.Юности честное зеркало.- М.,1990.

9. Додаткові ресурси

Інформаційні ресурси

1. [http://stud.com.ua/etika ta estetika/](http://stud.com.ua/etika_ta_estetika/)
2. <http://www.ex.ua/5497066>
3. <https://www.livelib.ru/tag/%D1%8D%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
4. [http://pidruchniki.com/etika ta estetika/](http://pidruchniki.com/etika_ta_estetika/)
5. <http://textbooks.net.ua/>